

Список використаних джерел:

1. Колчигіна А. В. Особливості копінг-поведінки студентів з різним рівнем мотивації досягнення / А. В. Колчигіна // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2012. – Вип. 44(2). – С. 95-103.

2. Набиуллина Р. Р. Механизмы психологической защиты и совладания со стрессом (определение, структура, функции, виды, психотерапевтическая коррекция): Учебное пособие / Р. Р. Набиуллина, И. В. Тухтарова. – Казань, 2003. – 98 с.

3. Совладающее поведение: современное состояние и перспективы / Под ред. А. Л. Журавлева, Т. Л. Крюковой, Е. А. Сергиенко. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2008. – 474 с.

4. Lazarus R. S. Stress, appraisal and coping / R. S. Lazarus, S. Folkman. – New York: Springer Publishing Company Inc., 1984. – 445 p.

Маласва М.В.

студент,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

СТРУКТУРА БАТЬКІВСТВА ЯК КОМПОНЕНТ БАТЬКІВСЬКОЇ СФЕРИ У ЧОЛОВІКІВ

Проблема батьківства має комплексний характер. Її розуміння тісно пов'язане з темою сім'ї, сімейних традицій, виховання молодого покоління, культури сім'ї. Зазначені питання в різний час викликали інтерес у філософів, істориків, соціологів, психологів, антропологів і етнографів. Батьківство і материнство представляють собою два різних інститути батьківства, вони мають свої специфічні функції в залежності від соціокультурних факторів. Батьківство – це цілий комплекс явищ культури: від народження дитини, факту батьківства, до батьківських почуттів і переживань.

Аналіз літератури, який посвячений проблемам сімейної психології, показав, що єдиної думки відносно структури батьківства не існує.

І.С. Кон визначає батьківство як систему взаємопов'язаних явищ, що включають до себе: по-перше, батьківські почуття, любов, прив'язаність до дітей, по-друге, специфічні батьківські ролі та норми культури і по-третє, реальна поведінка, що

обумовлюється попередніми явищами, відношення батьків до дітей, стилі виховання [3].

Російський соціолог Т.А. Гурко звертає увагу, що в англomовній літературі існує два терміни, які пояснюють батьківство: термін «parenthood» використовується в аналізі інституціональної характеристики батьківства, термін «parenting» – для розкриття батьківських ролей, які визнаються конкретною культурою моделей відносин з дітьми.

Кожний компонент батьківства містить емоційні, когнітивні й поведінкові складові. Батьківство проявляється як на суб'єктивно-особистісному рівні, так і на індивідуальному рівні. Когнітивний аспект стосується знань про розподіл батьківських ролей, а також включає реальний і ідеальний образ дитини. Емоційний аспект являє собою сукупність поглядів, суджень, оцінок батька, щодо реалізації батьківських установок й очікувань. Поведінковий аспект батьківських установок й очікувань реалізується у взаєминах чоловіка й жінки, у батьківському відношенні, стилі сімейного виховання [4, с. 207].

Кон підкреслює: «Батьківство – система взаємопов'язаних явищ, що включають: а) батьківські почуття, любов, прив'язаність до дітей; б) специфічні батьківські ролі і нормативні принципи культури; в) обумовлене тим чи іншим реальне ставлення батьків до дітей, стиль виховання. Саме батьківство, наявність дітей дозволяє говорити про статус чоловіка, та його роль у суспільстві» [3]. Також вчений, наполягає на коректній постановці проблеми батьківства, пропонуючи провести попередню диференціацію даного феномена з урахуванням таких моментів:

1) відмінність положення і поведінки сучасного батька від минулого;

2) визначення сучасного стереотипу – нормативного образу – батьківства та його відмінність від традиційного стереотипу;

3) визначення ступеня співпадіння стереотипу і реальної поведінки батька;

4) як пов'язані реальні і уявні відмінності з історичною еволюцією гендерних стереотипів «маскулінності» і «фемінінності».

На думку В.О. Думбляускаса батьківство є не тільки біологічним зв'язком, а й вихованням дітей, певними обов'язками по відношенню до них. Отже, батьківство – явище одночасно і біологічне і соціальне. Історія розвитку та сучасне функціонування родинних відносин показують, що ці аспекти можуть відокремитися, стати самостійними [2].

С. Н. Іконнікова робить акцент на взаємозв'язок культури і духовності в питаннях переходу поколінь від поколінь, звертаючи увагу на те, що сучасне батьківство необхідно розглядати з урахуванням традицій виховання, що склалися в ході розвитку інститутів сім'ї та шлюбу.

За Борисенко в структуру батьківства входять наступні компоненти: потребнісно-емоційний, що включає біологічні, соціальні аспекти мотивації, потреба в контакті, емоційні реакції, переживання; операціональні, як обізнаність і вміння, операції по догляду за дитиною і спілкування з ним; і ціннісно-смысловий, як відношення батька до дитини, включаючи екзистенційні переживання.

Крім того, в дану структуру включається інтегральний наскрізний компонент – оцінний, в який входять 1) самооцінка як елемент Я-концепції, прийняття або неприйняття ролі батька і раціональна і емоційна оцінка себе як батька і свою дитину; 2) соціальна оцінка оточуючих, що базується на прийнятих в даному конкретному суспільстві соціальних стереотипах і приписах щодо виконання ролі, вимоги, яких необхідно дотримуватися для відповідності статусу. Соціальна оцінка є базою для формування власної оцінки, так як через соціальні стереотипи формує образи Я-ідеального. Оціночний компонент є інтегральним, тому що пронизує і впливає на всі інші компоненти структури [1].

Дослідження показують, що відмінності між чоловіками, що мають дітей, і чоловіками, не мають дітей, існують: для чоловіків-батьків характерні велика стресостійкість, експресивність, велика схильність соціальним нормам, дипломатичність і більш високий самоконтроль, а також велика оцінка себе по фактору сили і велика осмисленість цілей життя і задоволеність результатом зараз. Однак такі чоловіки менш домінантні, менш схильні до ризику, менш підозрілі, більш жорсткі, більш практичні, більш консервативні, а також більш конформних. Вони вище оцінюють жертвовність батьків по відношенню до дітей і менш схильні оцінювати дітей як рівних дорослим.

Список використаних джерел:

1. Борисенко Ю. В. Психология отцовства // Москва, 2007. – 220 с.
2. Думбляускас В. О. О понятии отцовства // Вильнюс, 1988. 380 с.
3. Кон И. С. Отцовство как социокультурный институт // Москва, 2005.
4. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека // Москва, 1994.